

มองการท่องเที่ยวในอนาคต

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์

ถ้าจะพูดถึงเรื่อง “เที่ยว” ทุกคนก็คงจะคุ้นเคยกับคำนี้เป็นอย่างดี ยิ่งเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ หรือ “Long weekend” ละก็มีการเตรียมแผนการท่องเที่ยวล่วงหน้ากันเป็นเดือน ๆ ที่เดียว จะว่าคนไทยได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกก็ไม่เชิง เพราะการได้ท่องเที่ยวไปจัดว่าอยู่ในสายเลือดของมนุษย์ก็ว่าได้ การที่คนไทยนิยมท่องเที่ยวมากขึ้นในระยะ 20 กว่าปีที่ผ่านมา ก็เพราะมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างสนับสนุนให้ทำได้ง่ายขึ้น เช่น มีเงินมากขึ้นมีมากเท่าไรก็ได้ ไกลเท่านั้น แถมยังพาเงินไปกระจายรายได้ให้คนอื่นตามที่ต่าง ๆ อีกด้วย ตรงนี้แหละไม่ว่า บ้านไหนเมืองไหนก็อยากให้มีนักท่องเที่ยวมา ส่วนผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดจากนักท่องเที่ยว หรือจะทำให้นักท่องเที่ยวมาากมาน้อยก็ให้ผู้รับผิดชอบดูแลกันไป ข้อมูลต่อไปนี้พอจะ ชี้ให้เห็นได้ว่าประชากรของโลก (รวมทั้งคนไทย) สนใจการท่องเที่ยวมากขึ้นมาโดยตลอด

จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลก ในช่วง 10 ปี

ปี ค.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)
1950 - 1960	25.3 - 69.3
1960 - 1970	69.3 - 159.7
1970 - 1980	159.7 - 280.0
1980 - 1990	280.0 - 460.0
1990 - 2000	460.0 - 665.0

หมายเหตุ ปี 1990 - 2000 เป็นข้อมูลพยากรณ์

ที่มา องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (World Tourism Organization)

จากตารางข้างบนนี้ ก็ได้มีการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลก ในช่วงทศวรรษนี้ ดังนี้

ปี ค.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)
1991	435.4
1992	456.9
1993	480.6
1994	506.2
1995	533.6
1996	562.9
1997	594.5
1998	658.8
1999	666.2
2000	707.1

ที่มา World Travel and Tourism Review 1991

และส่วนหนึ่งของนักท่องเที่ยวทุกชาติทุกภาษาเหล่านี้ได้มีโอกาสมาแวะเยี่ยมประเทศไทย โดยคู่ได้จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนี้

**จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทย
และรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วง 5 ปี**

ปี ค.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)
1960 - 1964	81,340 - 211,924	196 - 430
1965 - 1969	225,025 - 469, 784	506 - 1,770
1970 - 1974	628,671 - 1,107,392	2,175 - 3,852
1975 - 1979	1,180,075 - 1,591,455	4,538 - 11,232
1980 - 1984	1,858,801 - 2,346,709	17,765 - 27,317
1985 - 1989	2,438,270 - 4,809,508	31,768 - 96,386
1990	5,298,860	110,572
1991	5,086,899	100,004
1992	5,136,443	123,135

ที่มา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากข้อมูลปี 1992 มีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมาเยือนไทยถึง 5,136,443 คน พักอยู่คนละประมาณ 7.06 วัน ใช้เงินเฉลี่ยคนละ 3,395.58 บาทต่อวัน ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ถึง 123,135 ล้านบาท และรายได้นี้ก็กระจายไปสู่คนไทยหลาย ๆ อาชีพ ได้แก่ ธุรกิจสินค้าของที่ระลึก ซึ่งนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด รองลงไปคือที่พักแรม ภัตตาคารร้านอาหาร การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ การบันเทิงพักผ่อนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ตามลำดับ

ถ้ามองไปหลาย ๆ ปี ข้างหน้า (โดยศึกษาจากข้อมูลในอดีต และปัจจุบัน) ยังมองไม่เห็นว่ามีมนุษย์จะหยุดเที่ยวได้อย่างไร เพราะปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจ และสังคมก็เปลี่ยนไปมาก โลกที่กว้างใหญ่ไพศาลดูจะแคบลงไปมาก เนื่องมาจากการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่จะทำให้การท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าต่อไปอีก ดังนี้

1. การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น หมายถึง การมีรายได้เพียงพอ เหลือพอที่จะใช้ในกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่าความจำเป็นตามปกติ ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา มากกว่าครึ่งหนึ่งของสตรีที่มีอายุมากกว่า 18 ปี ทำงานนอกบ้าน ครอบครัวที่มีรายได้ 2 ทาง กำลังเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว (ของไทยก็เช่นเดียวกัน) การเดินทางของนักธุรกิจสตรีจะอยู่ระหว่างร้อยละ 25-50 ของการเดินทางเพื่อธุรกิจทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเทศที่ร่ำรวยขึ้นมาจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กลุ่มประเทศอาหรับ ซึ่งมีฐานะมั่งคั่งจากน้ำมัน ทำให้ประเทศเหล่านี้เป็น “The World’s biggest spenders” ที่เดียว

2. จำนวนผู้เกษียณอายุมีมากขึ้น แต่ยังแข็งแรง สุขภาพดี มีทั้งเงินและความสนใจในการท่องเที่ยว เช่น ชาวอเมริกัน ประมาณร้อยละ 11 ของประชากรมีอายุมากกว่า 65 ปี (ในประเทศด้อยพัฒนามากกว่าร้อยละ 50 ของประชากรมีอายุต่ำกว่า 15 ปี) และการคมนาคมขนส่งที่ช่วยลดแก่ผู้สูงอายุ จึงเป็นโอกาสที่คนกลุ่มนี้ได้เดินทางมากขึ้น

3. การโยกย้ายถิ่นฐานของประชากร มีมากขึ้นทั้งระยะสั้นและยาว เนื่องมาจากอาชีพการงาน ทำให้คุ้นเคยกับการเดินทางไปไหนมาไหนอยู่เสมอ

4. การมีเวลาว่างมากขึ้น ในอนาคตมนุษย์ยังมีวัน-สัปดาห์ทำงานน้อยลง และมีวันหยุดพักผ่อนยาวขึ้น โดยทำงาน 60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ก็ลดลงมาเป็น 40 ชั่วโมง และมีแนวโน้มลดลงไปอีกในหลาย ๆ ประเทศในยุโรปโดยรัฐบาลให้ประชาชนมีสิทธิพักผ่อนโดยได้รับค่าจ้างเต็ม (Paid Vacation) ก็จะยิ่งเปิดโอกาสให้คนเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น จะหยุดอยู่เฉย ๆ ทำไมโลกนี้ มีแต่สิ่งสวยงามทั้งนั้น

5. ครอบครัวมีขนาดเล็กลง และการเปลี่ยนบทบาทกันระหว่างบุรุษและสตรี อัตราการเกิดของประชาชนในทวีปยุโรป และอเมริกาตกลงมาโดยตลอด ทำให้ผู้หญิงมีเวลาเป็นของตนเองมากขึ้นเพราะไม่มีภาระครอบครัวที่ต้องดูแลและบุรุษ สตรี ก็ยังทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กันอีกทั้งในบ้าน และนอกบ้าน อิทธิพลนี้แพร่หลายไปในทวีปอื่น ๆ ด้วย สังคมไทยลักษณะนี้ ก็เห็นได้อย่างเด่นชัดในปัจจุบันนี้

6. มีคนโสดมากขึ้นและอัตราการหย่าร้างมีมากขึ้น คนที่อยู่ตามลำพังมักจะมีเวลาและการตัดสินใจทำอะไรต่ออะไรเป็นของตนเองมากขึ้นกว่าการมีชีวิตคู่ การเดินทางท่องเที่ยวไปรู้จักสังคมใหม่ ๆ ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อยเลย

7. ที่อยู่อาศัยมีขนาดเล็กลง แคบลง แต่แพงขึ้น สร้างความอัดอั้นทั้งใจและกาย ที่อยู่

ก็เพราะต้องทำงาน พอมีวันหยุดเมื่อไรเที่ยวดูโลกกว้างดีกว่า

8. การเจริญเติบโตของธุรกิจระหว่างประเทศ นอกจากจะใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารแล้ว ก็ยังจำเป็นต้องเดินทางไปติดต่อกับตนเองอีกด้วย ธุรกิจจึงจะเจริญก้าวหน้า

9. การให้ “เครดิต” มีมากขึ้น โดยเฉพาะ Credit card อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว “เที่ยวก่อน จ่ายทีหลัง” ถึงแม้จะรู้ว่าสร้างหนี้ให้ตัวเองเพิ่มขึ้น แต่ก็คุ้มกับความสบายใจที่ได้มีโอกาสพักผ่อน

10. ความก้าวหน้าในด้านการประกันสังคม ทำให้ประชาชนสบายใจว่าได้หลักประกันจากรัฐบาลในกรณีจำเป็น ไม่ต้องพะวงต่อการเก็บสะสมเงินสำหรับความจำเป็นในอนาคตมากขึ้นเกินไปจนไม่มีโอกาสได้ท่องเที่ยวพักผ่อน

11. ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ และสนใจในวัฒนธรรมต่างชาตินมากขึ้น มีประชาชนจำนวนมากที่เลือกวิถีชีวิตของตนเองจากความพึงพอใจที่ได้ไปพบเห็น โดยการไปใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศ หรือรับวัฒนธรรมต่างชาตินมาเป็นของตน

12. มลภาวะของเมืองใหญ่ ปี ค.ศ. 1980 มีประชากรประมาณ 252 ล้านคน อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ที่มีประชากรมากกว่า 5 ล้านคนขึ้นไป และปี ค.ศ. 2000 องค์การสหประชาชาติคาดว่าจะมีประชากรอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ประมาณ 650 ล้านคน บรรดาเมืองใหญ่ของโลก เช่น ซานฟรานซิสโก นิวยอร์ก ปารีส ลอนดอน และเวียนนา ก็ยังเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาโดยตลอด แต่เมืองใหญ่อื่น ๆ เริ่มดึงดูดนักท่องเที่ยวน้อยลง เช่น เม็กซิโกซิตี ซึ่งเต็มไปด้วยมลภาวะ มีประชากรประมาณ 20 ล้านคน การสูดอากาศหายใจในเมืองนี้เหมือนกับการสูบบุหรี่วันละ 2 ซอง และอัตราความเร็วของการจราจรประมาณครึ่งหนึ่งของจราจรในลอนดอนหรือปารีส การเดินทางเพื่อธุรกิจจะยังคงมีต่อไป แต่การเดินทางเพื่อพักผ่อน หรือเที่ยวชมเมืองใหญ่ (City Tourism) คงจะลดลงอย่างแน่นอน สำหรับกรุงเทพมหานครก็ติดอันดับเหมือนกัน ทศนคติที่นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเห็นว่ากรุงเทพฯ มีปัญหามากที่สุด คือ การจราจร แต่ที่ดีที่สุดของประเทศคือ อธิปไตยไมตรีของคนไทย แต่ไม่แน่ใจว่าจะชดเชยกับปัญหามลภาวะและการจราจรได้นานเท่าไร

13. การเดินทางท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package tour) กำลังเป็นธุรกิจที่เฟื่องฟูมาก เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกอย่าง ได้เดินทางดูชมอย่างทั่วถึง สะดวกรวดเร็ว ราคาถูก ปลอดภัย และไม่มีปัญหาเรื่องภาษา นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและญี่ปุ่นจึงนิยมใช้บริการแบบนี้มาก ประเทศที่เป็นฝ่ายรับรองเช่นไทยก็ต้องเร่งพัฒนาบุคลากรที่พร้อมจะให้บริการอย่างดียิ่ง เพราะธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจบริการที่มีการแข่งขันสูงมาก

14. การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ในสมัยก่อนค่านิยมของคนในสังคมตะวันตกขึ้นอยู่กับวัตถุการเป็นเจ้าของวัตถุหรืออสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน รถยนต์ เครื่องเพชร แต่ปัจจุบันคนส่วนใหญ่พอใจกับการทำบางสิ่งบางอย่างที่ตนสนใจ การได้ไปอยู่ที่ตนชื่นชอบ หรือพบเห็นโลกแปลกใหม่มีความสำคัญมากกว่าการแสดงความร่ำรวยอย่างอื่น ๆ ถึงแม้ว่าประเทศที่กำลังพัฒนา หรือด้อยพัฒนาจะยังคงมีค่านิยมทางวัตถุอยู่ แต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อถึงภาวะที่เป็นประเทศ “พัฒนา” แล้วจริง ๆ

15. ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ ทำให้โลกทัศน์การท่องเที่ยวกว้างขวางขึ้น ประชาชนมีโอกาสเห็นสถานที่เหตุการณ์อันแปลกตา ดินแดน สวยงาม หรือ

นำหวาดกลัวได้ในเวลาเดียวกันทั่วโลก ความสนใจในสถานที่แปลกใหม่เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว แต่เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยได้เห็นหน้ากันในโลกก็อาจสร้างความเกียจคร้านที่จะต้องเดินทางไปมาได้เหมือนกัน

มองการท่องเที่ยวในอนาคตแล้วคงจะเจริญก้าวหน้าอีกมากเพราะปัจจัยที่ทำให้คนต้องการเดินทางท่องเที่ยวยังมีอีกมากมาย และไม่ว่าจะเกิดวิกฤตการณ์อะไรขึ้นก็ตาม ทั้งธรรมชาติและมนุษย์ทำให้เกิดขึ้นเองก็คงจะยับยั้งการท่องเที่ยวไม่ได้ รัฐบาลหลาย ๆ ประเทศก็ให้ความสนใจและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะเห็นว่าเป็นหนทางที่นำเงินเข้าประเทศได้อย่างง่ายดายโดยเฉพาะประเทศที่กำลังฟื้นฟู เช่น ประเทศเวียดนาม ธุรกิจการท่องเที่ยวของไทยก็ขยายตัวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ขยายการสร้างงานในอาชีพนี้อย่างกว้างขวางทั้งแรงงานทางตรงและทางอ้อม ปี 2535 มีแรงงานทางตรงในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยถึง 933,911 คน ปี 2536 และปี 2537 ต้องการแรงงานเพิ่มอีก 109,856 คน และ 87,405 คน ตามลำดับ ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในธุรกิจ ภัตตาคารร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจร้านค้าของที่ระลึก ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวคือการมีความรู้ที่ดีในวิชาชีพ มีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงาน ภาษาต่างประเทศดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการ ถ้าทรัพยากรการท่องเที่ยวคงมี สิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมมูล บุคลากรการท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจด้วยการให้บริการดีเลิศ ประเทศชาติสงบร่มเย็น การท่องเที่ยวของไทยมีอนาคตสดใสอย่างแน่นอน

หนังสืออ้างอิง

1. คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานที่มีและขาดแคลนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, พ.ศ. 2536.
2. Donald E. Lundberg. **The Tourist Business**, Sixth Edition, 1990.
3. Tourism Authority of Thailand. **Thailand Tourism Statistical Report**, 1991.